

Tarkastuskertomus 4/2023 Yleinen asumistuki – Vuoden 2015 kokonaisuudistus, etuusmenojen kehitys ja tuensaajien työssäkäynti

Yhteenveto kertomusluonnoksen lausunnoista

Valtiontalouden tarkastusvirasto on saanut viitekohdassa mainitun tarkastuskertomuksen luonnoksesta palautetta seuraavasti:

- Sosiaali- ja terveysministeriö, 14.2.2023.

Lausunnonantajilla on ollut tilaisuus

- lausua näkemyksensä tarkastuskertomusluonnoksessa esitetyistä tarkastusviraston kannanotoista sekä
- esittää kertomusluonnoksen tekstiin korjaus- ja täsmennysehdotuksia.

Ennen lopullisen tarkastuskertomuksen antamista tarkastusvirasto on kertomusta viimeisteltäessä otanut huomioon palautteen seuraavasti:

Lausunnonantajien näkemykset kannanotoista

Palautteen antajan lausunnossa on pääosin yhdytty kertomusluonnoksen kannanottoihin. Lausunto ei antanut aihetta muutoksiin lopullisessa tarkastuskertomuksessa. Sosiaali- ja terveysministeriö katsoo, että tarkastuksessa on keskitytty olennaisiin kysymyksiin. Lausunnossa todetaan, että kertomus antaa hyvää ja tarpeellista tietoa tehdyistä uudistuksista, niiden onnistumisesta sekä etukäteen tehtyjen arvioiden oikeellisuudesta.

Sosiaali- ja terveysministeriö kiinnitti lausunnossaan huomiota tarkastuskertomuksen kannanottoon koskien yleisen asumistuen rahoitusprosessia ja menojen seuranta sosiaali- ja terveysministeriössä. Kannanoton mukaan Kelan seuranta yleisen asumistuen menoista on huomattavasti ministeriön seurantaan tarkempaa ja ajantasaisempaa. Ministeriö voisi hyödyntää Kelan tilinpäätös- ja muita toteumatietoja nykyistä tehokkaammin lainsäädännön ja valtion talousarvion valmistelussa. Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa lausunnossaan, että Kelan tilinpäätöstiedot tulevat riittävällä tavalla huomioiduksi talousarvion laadintaprosessissa. Tarkastuskertomuksen kannanotossa todetaan myös, että Kelan ja sosiaali- ja terveysministeriön tilinpäätösten valmistumisajankohdan erosta ja yleisen asumistuen menojen maksatusmenettelystä Kelalle aiheutuu sisällöllisiä eroja tilinpäätöksiin. Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa lausunnossaan, että tilinpäätöksien eroille on olemassa perustellut syyt. Esitetyt huomiot eivät kuitenkaan edellyttäneet muutoksia kannanottoon.

Teknisluonteiset täsmennys- ja korjausehdotukset

Kaikki lausunnoissa esitetyt korjaus- ja täsmennysehdotukset on otettu tekstimuutoksina huomioon lopullisessa tarkastuskertomuksessa.

Sosiaali- ja terveysministeriö kiinnitti lausunnossaan huomiota siihen, että ansiotulovähennyksen vaikutusta työnteon kannustimiin on tarkasteltu työllistymisveroasteella, mutta ei efektiivisellä marginaaliveroasteella. Valintaan on päädytty siitä syystä, että asumistuen ansiotulovähennyksellä pyritään kannustamaan osa-aikaisen ja tilapäisen työn vastaanottamiseen. Työllistymisen kannustimia mitataan työllistymisveroasteella. Työnteon lisäämisen kannustavuutta mitataan efektiivisellä marginaaliveroasteella. Empiirisessä tutkimuskirjallisuudessa henkilöiden on arvioitu reagoivan herkemmin työllistymisen kannustimien eli työllistymisveroasteen muutoksiin. Siten työllistymisveroasteelle tulisi antaa enemmän painoarvoa työnteon taloudellisia kannustimia arvioitaessa.

Simuloinnit toteutettiin yhteensä 44 eri tapaukselle. Tarkastuskertomuksessa käsitellään keskeisimmät tapaukset. Yksityiskohtaiset tulokset on raportoitu erillisessä muistiossa, joka on saatavissa tarkastusvirastosta. Muistiossa käsitellään myös työnteon lisäämisen kannustimia pienipalkkaisilla asumistuen saajilla, jotka eivät saa soviteltua työttömyysetuutta. Tulosten perusteella ansiotulovähennyksellä on vain vähän vaikutusta työnteon lisäämisen kannustimiin kokoaikatyössä olevilla.

Tarkastuskertomukseen lisättiin edellä kuvattuja perusteluita, miksi kannustimia tarkastellaan nimenomaan työllistymisveroasteella. Lisäksi lisättiin tieto siitä, että tarkastusvirastosta saatavassa muistiossa käsitellään myös työnteon lisäämisen kannustimia.

Lisätietoja: Ylitarkastaja Antti Halmetoja, p. 09 432 5718